

Н.М. Кривошесва, спец. вищ. кат. (*ХТЕК КНТЕУ, Харків*)

О.М. Шарпова, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ПРОЦЕСИ МОДЕРНІЗАЦІЇ В СИСТЕМІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасний інтеграційний європейський процес, пройшовши послідовно такі стадії, як загальний ринок, валютно-економічний союз, політична інтеграція, впритул наблизився до можливості досягнення нової якості в умовах інтеграції культури, освіти та досліджень.

Процес формування вищої європейської школи як соціального інституту має конкретно-історичний характер, тісно пов'язаний з розвитком індустріального суспільства, який пройшов шлях від перших середньовічних університетів до сучасної масштабної і поліфункціональної системи.

Індустріальна цивілізація принципово змінила зв'язок освіти і науки. Відбувається поступова наростаюча інтенсифікація використання об'єктивного наукового знання і застосування наукових досягнень у галузі вищої освіти, наука починає визначати зміст вищої освіти, формувати його методологічну та фактологічну основу.

У ХХІ столітті вища школа стає центром науково-дослідницької роботи, яка є найважливішою функцією і обов'язком професорсько-викладацького складу. Змістом освіти стає передача теоретичного та емпіричного наукового знання, озброєння студентів науковою методологією. Історія розвитку європейської освіти свідчить про те, що сьогодні в Європі доречно говорити не стільки про інтернаціоналізацію вищої освіти, скільки про реінтернаціоналізацію, тобто про повернення до традицій середньовічної європейської культури.

Єдиний культурний простір Європи сформувався в середньовіччі багато в чому завдяки більш високому рівню університетської освіти. Розвиток середньовічної університетської моделі сприяє виникненню своєрідного інтернаціонального, навіть космополітичного, загальноєвропейського стану вчених зі своїм способом життя, різноманітними контактами, досить незалежними від відстаней і міждержавних кордонів. Національні держави отримали владу над системою вищої освіти тільки в умовах культури суспільства модерну, але й тоді для академічної спільноти більшою мірою, ніж для інших професійних груп, було характерно прагнення до академічної мобільності.

Тому, незважаючи на формування в XIX–XX століттях національних моделей освіти та структур організації освітнього процесу, обмежений характер міжнародних зв'язків між вищими навчальними закладами, універсальний, інтернаціональний характер пізнання і розвитку вищої освіти зберігався як елемент європейської культури. XXI століття значно актуалізувало проблему органічної інтеграції європейських структур.

На сьогодні європейська співдружність та європейська вища школа пройшли майже піввіковий шлях до прийняття Болонської декларації. Ключовою одиницею інтеграції європейської освіти в офіційних документах був визначений університет, що акцентувало увагу на важливий момент в процес інтеграції, а саме, реформа повинна здійснюватися не «зверху», а «знизу», тобто університети, а не міністерства повинні бути її ініціаторами і провідниками.

У той же час реформа вищої освіти не може здійснюватися без підтримки держави, тому вища освіта в Європі стає тією сферою, яка формується державами, структурами Європейського Союзу, експертами, академічною спільнотою, приватним сектором. Це має особливо велике значення, оскільки незалежність і автономія університетів забезпечує постійне пристосування вищої освіти і наукових досліджень до змін у суспільних потребах і науково-технічному прогресі. На сьогодні очевидно, що на модернізацію європейської освітньої системи активно впливають глобалізаційні та інтеграційні процеси.

Таким чином, авторами виявлено сукупність факторів впливу на модернізаційні процеси у вищій освіті, а саме:

- науково-технологічний прогрес;
- процеси глобалізації та інтеграції;
- скорочення державних витрат на вищу освіту і пов'язані з цим умови фінансового та матеріального забезпечення, зміна ринків праці;
- процеси демократизації, «маркетизації» вищої освіти, сукупна дія світових конвенцій з прав людини та захисту дітей;
- розвиток і підтримка толерантності, національного самовизначення і самоповаги;
- постійне змагання між наміром університетів зміцнити свою автономію і бажанням вищих керівних структур отримати більше від держави.